

GEORG FISCHER, *Wege in die Bibel. Leitfaden zur Auslegung* [Drogi do Biblii. Podręcznik interpretacji], unter Mitarbeit von Boris Repschinski und Andreas Vonach, Verlag Katholisches Bibelwerk, Stuttgart 2000, 195 s.

Autorami recenzowanej pozycji są trzej pracownicy sekcji biblijnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu w Innsbrucku: dwaj jezuici Georg Fischer i Boris Repschinski oraz Andreas Vonach. Pragną oni w sposób przystępny, ale na poziomie akademickim ukazać zagadnienia rozumienia i wykładu Biblii. Tym samym ich książka *Wege in die Bibel* wpisuje się w żywy ostatnio nurt biblistyki niemieckojęzycznej, którego celem jest popularyzacja naukowej egzegezy, w tym przypadku na najwyższym poziomie.

Omawiana pozycja składa się z czterech części oraz dodatku. Celem pierwszej i drugiej jest ukazanie wielości metod stosowanych w interpretacji tekstu biblijnego. Pierwsza opisuje kolejne kroki badawcze, podczas gdy druga – bogactwo dostępnych metod. Część trzecia przybliża zagadnienia hermeneutyczne. Czwarta zaś zawiera praktyczne wskazania dotyczące lektury Biblii w trzech obszarach zastosowania: studium, pracy duszpasterskiej oraz lektury osobistej.

Od pierwszego kontaktu z omawianą pozycją zwraca uwagę jej przejrzystość, zaś widowym jej przejawem są liczne schematy i rysunki. Niektóre z nich towarzyszą przybliżeniu treści niemal od początku do końca książki. Tak na

przykład szkic kilku kamienic ma pomóc zrozumieć zagadnienia integralności tekstu i jego segmentacji, ale także ilustruje różne elementy metody historyczno-krytycznej. Dzięki pogładowemu przedstawianiu problemów omawiany podręcznik należy do najlepiej napisanych w swojej klasie. Przyswojeniu przedstawionego materiału dobrze służy także spójny schemat poszczególnych części wsparty przez system znaków sygnalizujących stałe bloki, takie jak przykłady (zwykle z Wj 3-4 oraz Łk 4, 14-30), zagadnienia do dyskusji i pogłębienia, ćwiczenia oraz proponowana literatura związana z omawianym tematem.

Niezwykle trafne – ze względu na współczesnego czytelnika – jest to, iż autorzy rozpoczynają omawianie lektury Pisma Świętego od strony podmiotowej, sygnalizując m.in. różne uwarunkowania każdego odbioru tekstu (s. 4-5). Po ukazaniu problemów percepcji (s. 6-24) mowa jest o znaczeniu tekstu (s. 25-34). Druga, najobszerniejsza część książki (s. 35-94), omawia różne metody stosowane w egzegezie. Autorzy czynią to w nieco innym porządku niż dokument Papieskiej Komisji Biblijnej *Interpretacja Biblii w Kościele*. Po przedstawieniu „epok” i „szkół” interpretacji Biblii w dziejach Izraela i chrześcijaństwa (s. 36-53) omawiają metodę historyczno-krytyczną (s. 54-65), a następnie – inaczej, niż to określa wspomniany dokument – „nowsze metody i podejścia” („neuere Ansätze der Auslegung”) (s. 66-80). W tej partii znalazły się: analiza narracyjna (s. 67-70), retoryczna (s. 71-73), intertekstualność (s. 73-75), strukturalizm (s. 75-78) oraz – jako nowość – „Analyse im Filmblick” (s. 78-80). Zwraca uwagę fakt, iż model aktantów Algirdasa J. Greimasa został omówiony w paragrafie zatytułowanym „strukturalizm” (s. 76), zaś analiza retoryczna została ograniczona jedynie do tej, która odwołuje się do klasycznej retoryki grecko-rzymskiej.

Interesujące jest przedstawienie wykładu Biblii, który wynika z różnych uwarunkowań i założeń (s. 80-86). Autorzy wskazują wpierrw egzegezę feministyczną i teologii wyzwolenia (s. 80-82), a następnie dwa sposoby interpretacji odwołujące się do psychologii i socjologii (s. 83-86). Kolejny rozdział części drugiej ukazuje różne podejścia do tekstu biblijnego od strony dyscyplin wspierających naukową jego interpretację (s. 87-94). W tej partii pomieszczone zostały: archeologia, historia Izraela i krajów biblijnych, a także numizmatyka i papirologia. Szkoda, że w tym metodologicznym przedstawieniu zabrakło omówienia podejścia z punktu widzenia antropologii kulturowej oraz fundamentalizmu biblijnego.

Część trzecia omawianej pracy poświęcona jest zagadnieniom hermeneutyki biblijnej i retoryki literackiej (s. 95-146). Znalazły się więc w niej takie tematy, jak: tekst jako element komunikacji językowej (s. 96-97), interakcja między tekstem a czytelnikiem (s. 98), proces formowania tekstu jako wybór dostępnych środków (s. 98-99) czy przejście od aktu mowy do tekstu pisanego

i specyfika tego ostatniego, zwłaszcza w kontekście aktu mowy (s. 99-102). Dalsze partie trzeciej części traktują o różnych aspektach tekstu (s. 103-111), o problemie adresatów, rozumienia i interpretacji (s. 112-119). Osobny rozdział trzeciej części omawia zasady wykładu tekstu biblijnego, w tym także zagadnienie kanonu i kanonicznej interpretacji (s. 120-128) oraz roli lektury Biblii dla wiary (s. 128-130) i teologii (s. 130-132). Ostatnia partia trzeciej części przedstawia różne zagadnienia związane z budową tekstu (s. 133-146). Wydaje się, że bardziej logiczne i zgodne z *ratio studiorum* byłoby tę trzecią część umieścić wcześniej, przed omawianiem kolejnych metod i podejść.

Część czwarta pracy trzech autorów związanych z Uniwersytetem w Innsbrucku nosi tytuł *Bibel studieren – Bibel leben* [Studiować Biblię – żyć Biblią] (s. 147-172). W niej też najbardziej dostrzec można doświadczenie pedagogiczne twórców tego opracowania zgromadzone w trakcie gościnnych wykładów czy spotkań w różnych krajach świata. Szczególnie cenne są uwagi dotyczące wykładu, ćwiczeń czy sposobów pogłębiania wiedzy studentów (s. 147-148). Niemniej wartościowe są przykłady zastosowania w duszpasterstwie osiągnięć współczesnej biblistyki, czy wskazania odnoszące się do lektury osobistej. Cenne na pewno jest omówienie metod grupowej pracy z Pismem Świętym przyjętych z różnych kręgów (s. 158-162) czy też najczęściej pojawiających się trudności przy lekturze Biblii (s. 162-167). Ostatnia partia części czwartej poświęcona jest „prywatnej pobożności biblijnej”, która wyraża się w praktyce *lectio divina*, medytacji ignacjańskiej, modlitwie Pismem Świętym, lekturze pobożnościowej czy w podróżach do krajów biblijnych (s. 168-172). Jednak pomieszczone w czwartej części zagadnienie zatytułowane *Wege der Aktualisierung* [Drogi aktualizacji] (s. 155-157) faktycznie omawia egzystencjalną lekturę Biblii, nie wspominając o zasadach aktualizacji, zawartych w dokumencie *Interpretacja Biblii w Kościele*.

Szkoda, że mało wyeksponowane, a bardzo trafne są schematy pomieszczone w dodatku, takie jak zasady opracowywania całych ksiąg biblijnych (s. 177) czy kroki do analizy tekstów narracyjnych (s. 178) albo psalmów (s. 179), czy wreszcie naukowego opracowania tekstu (s. 181). W ostatnim czasie do dobrego tonu należy uwzględnianie w podręcznikach odniesień do programów komputerowych i świata Internetu. Także w omawianej pozycji znaleźć można tego typu treści, choć w formie wykazu jedynie (s. 181).

Porównanie książki trzech autorów z Uniwersytetu w Innsbrucku z innymi, podobnymi opracowaniami metodologicznymi (jak np. klasyczne już Wilhelma Eggera i Klause Bergera) prowadzi do wniosku, iż podręcznik akademicki może być napisany w sposób przystępny, ciekawy i atrakcyjny. Skutkiem ubocznym takiego ujęcia materiału jest jednak to, iż w omawianej pozycji wiele zagadnień zostało jedynie zasygnalizowanych lub ukazanych jednostron-

nie. Ostatecznie, sposób prezentacji treści przyjęty w tym metodologicznym przedstawieniu wart jest co najmniej dyskusji, zaś sama książka tłumaczenia.

Kraków

KS. ROMAN PINDEL